

КАФЕДРА ОПЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МУЗИЧНОЇ РЕЖИСУРИ

Майстерність актора

Освітній ступінь	бакалавр	Курс	1-3
Спеціальність	026 «Сценічне мистецтво»	Семестр	1-6
Освітньо-професійна програма	«Музична режисура»		
Статус	<u>обов'язкова</u>	ECTS	10,5
		Годин	315
		Практичні заняття	204
		Самостійна робота	111
Форма контролю	<u>залік/екзамен</u>		

Інформація про викладача

ПІБ	Ніколаєнко В. І., Народний артист України, доцент, доцент кафедри оперної підготовки та музичної режисури Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0003-0488-933X (Ніколаєнко В. І.)
e-mail	viva971@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальний курс «Майстерність актора» є складовою частиною фахової підготовки студентів по закінченню освітнього ступеня «Бакалавр». Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес набуття професійного рівня акторської майстерності. Майбутній фахівець повинен володіти професійними компетенціями: здатністю до творчого сприйняття світу та вміння відтворювати його в художніх сценічних образах, генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва; оперуванням специфічною системою виражальних засобів (акторсько-виконавськими, пластично-зображальними, звуковими, вокальними, музично-ритмічними, монтажньо-композиційними, сценарно-драматургічними, художньо-постановочними) при створенні та виробництві сценічного твору;

Метою курсу дисципліни «Майстерність актора» є оволодіння та опанування всіма засобами, методами, навичками, вміннями та відповідними компетенціями професійної діяльності артиста сценічного мистецтва.

Головним завданням курсу є формування професійних навичок та вмінь артиста сценічного мистецтва, його компетентності, що передбачають добре розвинуті здібності суб'єкту до вільного володіння акторською технікою; володіння технологіями сучасного мистецтва актора музичного театру.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- ідентифікацію техніки актора як основи професійної підготовки майстра сценічного мистецтва;
- різноманітні методи побудови логічного створення художнього образу дійової особи ролі крізь призму відповідного розуміння смислу та прагматичних характеристик персонажа;
- відповідні специфічні прийоми виконавства при створенні моделі акторської гри певного історичного періоду у роботі над різножанровими сценічними формами для виявлення її найбільш характерних суттєвих рис;
- сукупність прийомів і операцій пізнання та практичного перетворення персонажа літературного твору у сценічний дієвий образ кожної конкретної вистави;
- структуру основних орієнтирів художньо-творчої мотивації у процесі створення сценічного образу ролі актором музичного театру;
- основні орієнтири організації творчого процесу перевтілення актора у сценічний образ – ігрові компоненти рольового матеріалу, а саме: надзавдання, зерно образу, перспективу ролі, внутрішній конфлікт, характер і

характерність, фізичне самопочуття, сценічне завдання, темпоритм та конкретну лінію фізичної дії виконавця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен вміти:**

- володіти основними складовими акторських тренінгових вправ і завдань для удосконалення професійної діяльності виконавця;
- володіти відповідними засобами щодо створення сценічного образу дійової особи ролі та методами роботи артиста над рольовим матеріалом;
- володіти основними критеріями організації продуктивної та ефективної роботи над роллю;
- застосовувати манери акторської гри як феноменального явища, що безпосередньо пов'язане з визначенням пізнавальних смислів, прагматичних характеристик інтерпретації персонажу ролі у виставі певної театральної епохи лицедійства;
- використовувати основні орієнтири у організації творчого процесу перевтілення актора у сценічний образ – ігрові компоненти рольового матеріалу, а саме: надзавдання, зерно образу, перспективу ролі, внутрішній конфлікт, характер і характерність, фізичне самопочуття, сценічне завдання, темпоритм та конкретну лінію фізичної дії виконавця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен мати навички:**

- здатність до творчого сприйняття світу та вміння відтворювати його в художніх сценічних образах, генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва;
- оперування специфічною системою виражальних засобів (акторсько-виконавськими, пластично-зображальними, звуковими, вокальними, музично-ритмічними, монтажно-композиційними, сценарно-драматургічними, художньо-постановочними) при створенні та виробництві сценічного твору;
- вибору та аналізу художнього твору для показу (демонстрації) та визначати спосіб його інтерпретації відповідно творчому задуму засобів мистецького (сценічного) висловлювання.

Перелік тем

Тема 1. Методи і види засвоєння техніки релаксації як початкового етапу акторського тренінгу

Тема 2. Увага, уява як складові структури професійного артистизму

Тема 3. Сценічна віра як органічна та свідомо необхідність акторської майстерності

Тема 4. Дія як основа сценічного мистецтва. Поняття “сценічна дія”, її особливості

Тема 5. Основні прийоми психотехніки і техніки органічної поведінки на сцені

Тема 6. Сценічний етюд як перший етап формування виконавської майстерності

Тема 7. Запропоновані обставини як засіб ототожнення актора з сценічним образом

Тема 8. Поняття атмосфери у сценічній творчості актора

Тема 9. Сценічне спілкування як основа взаємодії акторів на сцені. Парний та масовий етюди

Тема 10. Трансформація як засіб перевтілення актора на сцені в процесі виконання ролі

Тема 11. Пізнання рольового матеріалу образу персонажа. Поза і жест як основні елементи статурної акторської виразності

Тема 12. Створення та втілення різновидів «зримих» форм

Тема 13. Жанрові особливості вистави та акторська творчість

Тема 14. Мізансценування як засіб візуально-образної виразності сценічної форми

Тема 15. Створення і втілення уривку літературно-художньої форми

Тема 16. Метод дійового аналізу п'єси і рольового матеріалу

Тема 17. Технологія використання предметів та як дійових осіб театрального дійства

Тема 18. Створення художнього образу дійової особи ролі у курсовій виставі

Форми та технології навчання

Дисципліна «Майстерність актора» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» кафедри оперної підготовки та музичної режисури складається з практичних занять та частки годин для самостійної роботи та підготовки, а також включає контрольні заходи (колоквіуми, експрес-опитування, заліки, екзамени) та обов'язкові творчі покази для набуття професійного досвіду артиста.

Навчальні ресурси

В опануванні знаннями і навичками з дисципліни «Майстерність актора» використовуються навчально-методичні посібники, навчально-методичні комплекси дисципліни «Майстерність актора»; методичні рекомендації щодо проведення активних форм навчання; методичні поради для підготовки до практичних занять; методичні матеріали для самостійної роботи студентів та інші матеріали інформаційних ресурсів наукових бібліотек вищих навчальних закладів спеціальної освіти та наукових бібліотек академічного спрямування, а також веб ресурси. Наукова та методична література представлена у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії. Репетиційні приміщення в навчальних аудиторіях, концертних залах Академії для проведення занять, репетицій та творчих показів відповідно розкладу. За умови дистанційного

навчання під час карантину або форс мажорних обставин, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали студенти можуть знаходити на сайті бібліотеки Академії <http://lib.knmau.com.ua>. Програми контрольних заходів у формі творчого показу студентів через посилання на YOUTUBE надсилаються на офіційну електронну адресу кафедри.

Методи контролю

Поточний (міжсесійний) контроль:

- **вербальний:** співбесіда, експрес-опитування;
- **аналітичний:** аналіз самопідготовки студента;
- **практичний:** виконання вправ, практичний показ.

Підсумковий контроль:

- **вербальний:** колоквіум;
- **практичний:** задача етюдів, уривків, вистави.

Система оцінювання

Семестри 1-6

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Колоквіум	10
2.	Експрес-опитування	5
3.	Заліки	15
4.	Екзамени	20
5.	Творчі покази	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів:

Оцінка «відмінно»:

- Повна, глибока, розгорнута, правильна та обґрунтована відповідь студента на питання колоквіуму, яка виявляє бездоганні знання матеріалу; глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни; плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці з власними висновками та узагальненнями; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на високому професійному рівні; активна участь у практичних заняттях; сумлінна підготовка завдань самостійної роботи.

Оцінка «добре»:

- Розгорнута, правильна та обґрунтована відповідь студента на питання колоквіуму, яка виявляє знання матеріалу, проте має хоча б один з недоліків – у розкритті змісту понять; достатні знання усієї програми навчальної дисципліни; плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці з власними висновками та узагальненнями; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на високому професійному рівні; активна участь у практичних заняттях; сумлінна підготовка завдань самостійної роботи.

Оцінка «задовільно»:

- Відповідь студента на питання колоквіуму, яка виявляє недостатні знання матеріалу та має ряд недоліків у повному розкритті питання; недостатній діапазон знання усієї програми навчальної дисципліни; не досить плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на недостатньо професійному рівні; несистематична участь у практичних заняттях; часткова підготовка завдань самостійної роботи.

Оцінка «незадовільно»:

- Студент не відповів на поставлене питання колоквіуму або відповідь є неправильною; достатньо низьке знання усієї програми навчальної дисципліни; не застосування теоретичних знань на практиці; не здійснення творчого показу власного акторського сценічного завдання; несистематична участь у практичних заняттях; не підготовка завдань самостійної роботи.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися студентам з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта

Передбачається участь студентів у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, фестивалях, концертних програмах, благодійних музичних акціях, участь у майстер класах; пасивна та активна участь у міжнародних, всеукраїнських та кафедральних конференціях, круглих столах; відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій, виставок тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Барба Е. Паперове каное / Пер. з англ. М. Шкарабан. Львів: Літопис, 2001. 288 с.
2. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка «обману»: навчальний посібник. Вид. 2-е, випр. та допов. Київ: Ліра-К, 2016. 304 с.
3. Бучма А. З глибин душі. Статті і спогади. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1959. 179 с.
4. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перформер : пер. з пол. Львів: Літопис, 1999. 185 с.
5. Донченко Н. П. Режисура та акторська майстерність: Навч. посібник. Київ, 2006. 260 с.
6. Ивайло, А. Архитектоника театральности. Семиотика театрального перформанса / Пер. с болг. Помеляйко Е. Харьков, Гуманитарный центр, 2016. 212 с.
7. Кісін В. Б. Режисура як мистецтво та професія. Життя. Актор. Образ: із творчої спадщини. Київ: Видавничий дім «KM Academia», 1999. 268 с.
8. Клековкін О. THEATRICA: [Текст]: Ін-т проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 800 с.
9. Косач Ю. А. Амвросій Бучма. Київ: видавництво «Молодь», 1978. 224 с.
10. Крег Е. Г. Про мистецтво театру. Київ: Мистецтво, 1974. 319 с.
11. Курбас Л. С. Березиль. Із творчої спадщини. Київ: Видавництво «Дніпро», 1988. 518 с.
12. Лесь Курбас: Спогади сучасників / за ред. В. С. Василька ; упоряд. М. Г. Лабінський. Київ : Мистецтво, 1969 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017). (Спогади. Листи. Щоденники). URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=5600>
13. Мар'яненко І. Минуле українського театру. Київ: Мистецтво, 1953. 181 с.
14. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ: Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
15. Про мистецтво театру : збірник / упоряд. В. Довбищенко, Ю. Бобошко; під загал. ред. І. Чабаненка. Київ: Мистецтво, 1954. 514 с.
16. Топорков В.О. Про техніку актора / Під заг. ред. М.М. Горчакова. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1961. 105 с.
17. Український театр ХХ століття: антологія вистав / за заг. ред. М. Гринишиної; Ін-т проблем сучасн. мистец-ва НАМ України. Київ: Фенікс, 2012. 944 с.
18. Чабаненко І. Записки театрального педагога: 36 статей. Київ: Мистецтво. 1980. 189 с.
19. Alberti C. Il teatro brechtiano: analisi del metodo nel contesto della scena contemporanea. Tesi di Laurea 2013. 145 p.
20. Brecht, Bertolt. Gesammelte Werke in 20 Bänden. Frankfurt a. M. 1967, Band 15, S. 301
21. Brestoff R. The Great Acting Teachers and Their Methods. Smith and Kraus, 1995. p. 84.
22. Brook, Peter. The empty space. Nick Hern Books, 2019. 146 p.
23. Brook, Peter. The Shifting Point, 1946-1987. Harper & Row, 1987. 254 p.
24. Chekhov, Michael. Lessons for the Professional Actor (PAJ Books). N.Y., PAJ Publications, 2001. p. 168.
25. Pavis, Patrice. Dictionnaire du théâtre / par Patrice Pavis ; préface de Anne Ubersfeld. Paris : Dunod, 1997. 1 vol. 447 p.
26. Strasberg, Lee. A Dream of Passion: The Development of the Method. Plume; 1988. 240 p.
27. Strehler, G. Un théâtre pour la vie. Réflexions, entretiens et notes de travail. Paris, Fayard, 1980. 392 p.

Допоміжна

1. Барретт Ф. Л. Як народжуються емоції. Київ, Видавництво «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 480 с.
2. Безклубенко С. Мистецтво: терміни та поняття. вид: у 2 т. : Т.2 (М-Я). Київ: Інститут культурології НАМ України, 2010. 256 с.
3. Вишеславський Г. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Київ: Інтер-технологія, 2010. 283 с.
4. Гайдабура В. Театральні автографи часу. Київ: Факт, 2007. 106 с.

5. Клековкін О. Театр при столику. Методологія театрознавства: подорожній щоденник / Ін-т проблем сучасн. мистец-ва НАМ України. Київ: Фенікс, 2013. 432 с.
6. Клековкін О. Ю. Сакральний театр: Генеза. Форми. Поетика. (Структурно-типологічне дослідження) : монографія. Київ, 2002. 272 с.
7. Липківська А. (Г.) К. Світ у дзеркалі драми. Київ: Кий, 2007. 356 с.
8. Неллі В. О. Робота режисера. Робота над виставою в драматичному театрі : [нарис]. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1962. 270 с.
9. Сидоренко З. Д. Борис Тягно. Київ: Мистецтво, 1984. 125 с.
10. Abel L. Tragedy and Metatheatre: Essays on Dramatic Form. New York: Holmes & Meier, 2003. 250 p.
11. Adolphe Appia, Elsa Cantacuzène. Die Musik und die Inszenierung. Verlag: Hansebooks (Nachdruck der Ausgabe von 1899), 2016. 332 s.
12. Barrault, Jean-Louis. Reflections on the Theatre. London, Published by Rockliff, 1951. 185 p.
13. Copeau J. Registres VI: L'École du Vieux-Colombier, ed. Claude Sicard, Paris: Gallimard, 2000. 460 p.
14. Esslin Martin. The Theatre of the Absurd. 3 ed. London, 1997. 480 p.
15. Fifty Key Theatre Directors / Ed. by Shomit Mitter& Maria Shevtsova. L., N.Y., Routledge, 2005. 286 p.
16. Mathieu M., Meerzon Y. The Routledge Companion to Michael Chekhov. London, Routledge, 2017. 456 p.
17. Puchner M. Stage Fright: Modernism, Anti-Theatricality, and Drama. Baltimore; L.: The Johns Hopkins University Press, 2002. 234 p.
18. Sanders J. B. André Antoine, directeur à l'Odéon : dernière étape d'une odyssée. Paris: Minard, 1978. 305 p.
19. Strehler, G. Gli spettacoli che ho amato di piu. Milano, 2008. 112 p.
20. Styan J. L. Max Reinhardt. London, Cambridge University Press, 1982. 175 p.

Інформаційні ресурси

Фото-, відеоматеріали, кінофільми, фрагменти драматичних, музично-драматургічних творів у виконанні різноманітних акторських ансамблів – провідних майстрів сцени.